

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Nc/3/2024
Identifikačné číslo spisu: 1118211748
Dátum vydania rozhodnutia: 23.04.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1118211748.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu P. G. U. X., D., D. X, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, Bratislava, Štúrova 2, IČO: 00 166 481, o náhradu nemajetkovej ujmy 24 000 eur, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-7C/15/2018, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2Co/87/2023, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Michaela Králová n i e j e vylúčená z prejednávania a rozhodovania sporu vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2Co/87/2023.

Odôvodnenie

1. Žalobca v prebiehajúcom odvolacom konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2Co/87/2023 uplatnil dňa 19. marca 2024 námietku zaujatosti voči sudkyňi - členke senátu 2Co Krajského súdu v Bratislave JUDr. Michaela Královej, a to „...z dôvodu, že po takzvanej rodovej línii vzniká pochybnosť o možnej zaujatosti a nestrannosti dotknutej sudkyňi, lebo jej manžel U.. W. O. bol opakovane vylúčený z prejednaní a rozhodnutí vecí Najvyšším súdom Slovenskej republiky, ktorých účastníkom je žalobca...pre negativistický postoj U.. W. O., ktorý má pretrvávať aj u menovanej sudkyne, ešte z obdobia pôsobenia na Okresnom súde v Pezinku je tu absencia zdržanlivosti, nestrannosti a zdravého rozumu, čo bráni tomu, aby odvolací súd vo veci rozhodol“. O možnosti jej podania sa dozvedel dňa 19. marca 2024, keď mu bolo oznámené obsadenie senátu 2Co.

2. Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Michaela Králová, ako členka senátu 2Co, vo vzťahu k dôvodom jej vylúčenia v konaní vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 2Co/87/2023 uviedla, že v prejednávanej veci sa necíti byť zaujatá, nakoľko osobu žalobcu osobne nepozná, nemá k nemu žiaden vzťah, nevzhliadla žiaden dôvod prečo by mala byť vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Bližšie uviedla, že dopytovaním od manžela U.. W. O. zistila, že bol vylúčený z konania a rozhodovania v dvoch veciach, v ktorých vystupoval žalobca, avšak nie pre jeho vzťah k menovanému resp. k veci, ale preto lebo v predmetných veciach konal ako zákonný sudca už na prvoinštančnom súde. Sudca U.. W. O. osobu žalobcu tiež osobne nepozná, nemá k nemu žiaden vzťah.

Pokiaľ ide o vytýkaný negativistický postoj tento dotknutá sudkyňa vo svojom vyjadrení rozhodne poprela, ďalej uviedla, že si nepamätá ako ktorúkoľvek vec, v ktorej vystupoval žalobca skončila resp. že by ju namietal.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave [§ 54 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)] posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezaujatosti u namietanej členky odvolacieho senátu 2Co Krajského súdu v Bratislave z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí.

4. Podľa § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

5. Podľa § 52 ods. 1 CSP strana má právo z dôvodov uvedených v § 49 uplatniť námietku zaujatosti.

6. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

7. Účelom citovaného ustanovenia § 49 ods. 1 CSP je prispieť k nestrannému prejednaní sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a) k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b) k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c) k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b) alebo c) k osobám zúčastneným na konaní.

8. Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 Listiny základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Treba trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno iba výnimočne a zo závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. V zásade platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a so zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by v spore mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Pri posudzovaní týchto dôvodov v konkrétnej situácii je nutné prihliadať aj na rozsiahlu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) a napokon aj na závery, ku ktorým dospela doterajšia súdno-aplikačná prax najvyššieho súdu.

9. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

9.1. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz

o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikaf pochybnosti o nestrannosti sudcu.

9.2. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania sporu), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danému sporu, stranám alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranné (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

10. Existencia oprávnených pochybností o nestrannosti sudcu závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietaf zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za objektívne oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Z judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodíť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podradiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní disponuje.

11. Pokiaľ ide o subjektívny aspekt nestrannosti namietanej sudkyne možno konštatovať, že členka senátu 2Co Krajského súdu v Bratislave JUDr. Michaela Králová sa necítila byť zaujatá, pretože podľa jej tvrdenia nemá žiaden vzťah k sporu, k stranám, ani ich zástupcom, pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti.

12. Žalobca poukázal na zaujatosť sudkyne z dôvodu, že jej manžel U.. W. O. bol opakovane vylúčený z prejednávani a rozhodnutí vecí, ktorých účastníkom bol a tiež pre negativistický postoj oboch voči jeho osobe.

13. Z rozhodovacej činnosti senátu 8C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je známe rozhodnutie senátu 6C najvyššieho súdu z 24. októbra 2023 sp. zn. 6Nc 6/2023, ktorým bolo námietke zaujatosti vznesenej žalobcom P.. G.. U.A. X. proti U.. W. O. vyhovené, avšak z dôvodu podľa § 49 ods. 2 CSP, t.j. z dôvodu, že menovaný sudca konal ako zákonný sudca už na prvoinštančnom súde. Obdobne tiež uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2017 sp. zn. 7Cdo/141/2017. Vo veci konajúcemu senátu sú tiež známe právne závery, k akým dospela rozhodovacia prax najvyššieho súdu pokiaľ ide „o skutočnosť, že o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu súdu nižšej inštalcie má konať a rozhodovať senát, ktorého člen je v blízkom (napríklad rodičovskom alebo manželskom) pomere so sudcom, ktorý na súde nižšej inštalcie o veci konal a rozhodoval, čo je v zásade z objektívneho hľadiska dôvodom vyvolávajúcim pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti tohto člena senátu“ (vid' uznesenie

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. mája 2016, sp. zn. 1Nc 4/2016). V danom prípade sa však jedná odlišnú právnu situáciu ako v uvedenej právnej veci, t.j. 1Nc 4/2016. Žalobca vyvodzuje totiž zaujatosť z toho, že na tom istom odvolacom súde, ktorého senát 2C rozhoduje o jeho oprávnom prostriedku, pôsobí tak sudkyňa JUDr. Michaela Králová, členka senátu 2C ako aj sudca U.. W. O., voči ktorému v minulosti vzniesol námietky. Z obsahu spisu ale nepochybné vyplýva, že v konkrétnej veci U.. W. O. nekonal na súde prvej inštancie; zákonným sudcom na súde prvej inštancie bol P.. H. W., F...

14. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel najvyšší súd k záveru (berúc v úvahu aj vyjadrenie samotnej dotknutej sudkyne - subjektívny test nestrannosti), že v danom prípade nie sú splnené zákonné predpoklady podľa § 49 ods. 1 CSP na vylúčenie JUDr. Michaely Královej z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Samotný subjektívny názor žalobcu, že u namietanej sudkyne sú dané okolnosti vylučujúce ju z prejednávania a rozhodovania veci, nemôže bez ďalšieho zakladať dôvod pre legitímne obavy z jej nestranného a nezaujatého rozhodovania. Obava (pocit) z nestrannosti, nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne. Tiež samotná skutočnosť, že sudkyňa (členka senátu 2C) je manželkou iného sudcu Krajského súdu v Bratislave, ktorý bol v inej veci vylúčený podľa § 49 ods. 2 CSP, bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci. Žalobcom uplatnenú námietku zaujatosti považoval preto najvyšší súd za nedôvodnú.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.